

สุรชาติ บำรุงสุข 'ต้องเวิร์กข้อปความคิด'

(แทบลอยด์ นสพ.ไทยโพสต์ อาทิตย์ 20 กุมภาพันธ์ 2548)

อาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ นักวิชาการด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง ผู้เสมือนสวมหมวก 2 ใบ คือ นอกจากความเป็นนักวิชาการ เขายังเป็นที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง ตำแหน่งซึ่งถ้าเทียบกับของอเมริกา ก็เหมือนคอนโดลิซซา ไรซ์ ในรัฐบาลบุชสมัยแรก แต่เจ้าตัวกล่าวหัวเราะๆ ว่า ระบบรัฐบาลไทยไม่คุ้นกับการใช้ที่ปรึกษาอยู่แล้ว อย่าไปคิดมาก เป็นเพียงมีโอกาที่จะได้เสนอความคิดเห็นเท่านั้น มีพักจะต้องถามว่าเขาเห็นด้วยกับการ แบ่ง โชน 3 ลี หรือไม่ เพราะถ้าอ่านงานเขียนของเขามาตลอด โดยเฉพาะหนังสือเล่มล่าสุด "วิกฤติได้! สู้ด้วยยุทธศาสตร์และปัญญา" ก็จะได้คำตอบที่ชัดเจน อย่างไม่ต้องออกมาชนกันด้วยวิวาทะ แต่วันนี้ จะเป็นการสนทนากันถึงแนวความคิดในภาพรวมทั้งหมดมากกว่า โดยเฉพาะข้อเรียกร้องของเขา ที่บอกชัดเจนว่า ต้องมีการทำเวิร์กข้อปความคิด แก้ปัญหาภาคใต้กันเสียที ตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงระดับปฏิบัติ

ทฤษฎีขนมรวมมิตร

"ผมเคยพูดมาตลอดว่าผมไม่เชื่อว่ามีใครตอบคำถามได้ว่า วิกฤตการณ์ภาคใต้ตั้งแต่ 4 ม.ค. (2547) อะไรคือสาเหตุ แต่ถ้าเรามองปัญหาแบบองค์รวม สิ่งที่เราเห็นชัดคือมีหลายสาเหตุแทรกซ้อนกัน สาเหตุที่มาจากทั้งประวัติศาสตร์ สาเหตุที่มาจากมิติทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับประชาชน สูดท้ายปัญหา มิติทางการเมืองเองก็ตาม ฉะนั้นผมไม่คิดว่าเราพอจะฟันธงได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุใหญ่ของปัญหาภาคใต้ทั้งหมด เป็นแต่เพียงเรามองเห็นภาพรวม ซึ่งผมมักจะเรียกว่ามันเป็นทฤษฎีขนมรวมมิตร ขนมรวมมิตร 1 ถ้วย คุณดักอะไรมาจากถ้วยมันไม่ได้ของอย่างเดียว ปัญหาภาคใต้ไม่ต่างกัน เพราะดำรงอยู่ในหลายมิติ นั่นหมายความว่าเราต้องการการคิดการแก้ปัญหาในหลายมิติด้วย ไม่ใช่ใช้มาตรการใด มาตรการหนึ่งหรือมิติใดมิติหนึ่งแก้ปัญหาแล้วจะสำเร็จ เป็นไปไม่ได้ ผมว่าฐานคิด ตรงนี้ต้องเป็นหลัก"

"ทุกประเทศเวลามีวิกฤติไม่ต่างกัน คือถกกันไปถกกันมา ไม่มีข้อยุติ แต่ข้อยุติอยู่ตรงที่ว่าคนที่มีอำนาจในรัฐบาลนั้นจะเป็นคนที่ต้องตัดสินใจใช้มาตรการใด มาตรการหนึ่ง ที่เขามองว่าน่าจะตอบสนองต่อการแก้ปัญหาได้มากที่สุด แต่ถามว่าจะแก้ปัญหาได้เลยไหม ก็คงมีเงื่อนไขเวลาอะไรที่ผูกอยู่เยอะ"

"ที่สำคัญที่ผมบอกว่าปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาหลายมิติ คือ

หนึ่ง การใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง ไม่ใช่หนทางของความสำเร็จ

สอง ต้องทำความเข้าใจว่าปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาระยะยาว ถ้ามองเป็นปัญหาระยะสั้นไม่สำเร็จ อาจจะต้องกำหนดมาตรการเป็นช่วงของเวลา และถึงช่วงนั้นเป้าหมายของความสำเร็จคืออะไร

สาม ปัญหาภาคใต้จะต้องทำความเข้าใจในมิติสังคม วัฒนธรรม

สี่ การแก้ปัญหาปัญหาภาคใต้ต้องเข้าใจความเชื่อมต่อระหว่างภาคใต้กับโลกภายนอก วันนี้อ่าคิดว่าภาคใต้อยู่ในสภาพเป็นสุญญากาศ ไม่ถูกเชื่อมต่อกับโลกภายนอก"

"สุดท้าย ต้องถามว่า เราจะเรียกปัญหาภาคใต้ว่าอะไร คำถามสุดท้ายอาจจะดูเหมือนเป็นวิชาการ แต่ถ้าเราตอบในเชิงความคิดหรือ concept ไม่ได้ว่าปัญหาภาคใต้คืออะไร เราจะเริ่มต้นการคิดแก้ปัญหาไม่ได้เลย จะคิดอย่างสะเปะสะปะ แยกเป็นส่วนๆ การคิดแบบแยกส่วนไม่ช่วยตอบสนองอะไร เพราะจะแก้ปัญหาได้ที่จุดซึ่งอาจจะไม่ตอบสนองปัญหาที่ใหญ่กว่าก็ได้ ปัญหาภาคใต้ไม่ง่าย อาจจะต้องตั้งตั่งนั่งลงคิดถึงปัญหานี้จริงๆ"

ฟังแล้วยังต้องขอคำอธิบายในข้อสุดท้าย ว่าตีความให้เป็นรูปธรรมอย่างไร

"ผมอาจจะมองอย่างคนทำงานความมั่นคง ว่าปัญหาแต่ละปัญหาต้องมอง concept ของปัญหาว่าคืออะไร เพราะถ้าเราไม่สามารถกำหนดได้ว่า ปัญหาที่เราเผชิญอยู่ concept คืออะไร หรือแนวคิดคืออะไร สุดท้ายเราไม่รู้ว่าควรจะมีมาตรการหรือวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร"

"สำหรับผมสิ่งที่ผมมองปัญหาภาคใต้ ผมใช้ว่าปัญหาภาคใต้เป็นเรื่องของการก่อความไม่สงบ เหตุที่ต้องย้ำเรื่องนี้เพราะถ้าเรายอมรับว่าปัญหาภาคใต้เป็นเรื่องของการก่อความไม่สงบ หมายความว่าเราต้องคิดว่าแล้วรัฐและสังคมจะมีแนวคิดอย่างไรในการต่อสู้กับการก่อความไม่สงบ แต่ถ้าเราไม่มี concept เลย มองปัญหา

แยกส่วน อาชญากรรม แบ่งแยกดินแดน ยาเสพติด เวลาพูดถ้าไม่มี concept ปัญหาพวกนี้กลายเป็นส่วนเล็กลง เหมือนจิ๊กซอว์ตัวเล็กๆ ที่ใส่เข้าไป แต่ถ้าเราสามารถกำหนดกรอบเพื่อให้เราเห็นภาพจิ๊กซอว์ใหญ่ทั้งหมด เวลาเราเล่นจิ๊กซอว์จะง่ายกว่า สำหรับผมภาพใหญ่ของจิ๊กซอว์คือปัญหาของความไม่สงบ รัฐและสังคมต้องกำหนดเข็มมุ่งและนโยบายในการแก้ไขปัญหา ไม่มีเข็มมุ่งก็ล้มเหลว ไม่มีนโยบายก็ล้มเหลว แต่เข็มมุ่งและนโยบายจะเกิดได้ต่อเมื่อเราตกลงกันก่อนว่า ถ้ายอมรับทั้งรัฐทั้งสังคมว่า ปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาการก่อความไม่สงบ จึงนำไปสู่อะไรคือ เข็มมุ่ง ในการที่จะใช้เพื่อยุติปัญหา อะไรคือนโยบายที่จะใช้ในการยุติความรุนแรง"

แล้วมองว่าเข็มมุ่งคืออะไร

"ผมคิดว่าเราเห็นชัดมาก **เข็มมุ่งหลักเป็นสิ่งที่ในหลวงพระราชทาน เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา** นั่นระดับหนึ่ง แต่ลดลงมาอีกระดับหนึ่ง **สิ่งที่ต้องทำวันนี้ เข็มมุ่งสำหรับพื้นที่ส่วนหนึ่งคือ พิทักษ์ประชา พัฒนาสังคม ประชาคมสามัคคี** ผมเขียนเป็นบทความนำร่องเมื่ออาทิตย์ก่อน พิทักษ์ประชาคืออะไร วันนี้เข็มมุ่งแรกคือ คืนชีวิตความสงบไปสู่พี่น้องในพื้นที่ให้ได้ ถ้าเรายังทำไม่ได้ ไม่มีใครมั่นใจไม่มีใครลงไปเที่ยว แต่แย่ที่สุดคือพี่น้องในพื้นที่อยู่ไม่ได้ แล้วจะเกิดการอพยพของของคน 3 จังหวัด ฉะนั้นเราจะทำอย่างไรที่จะสร้างสิ่งที่ผมเรียกว่า **เขตขาว คือเขตที่อย่างน้อยถ้าดีวงได้ พี่น้องอยู่ตรงนี้มีหลักประกันความปลอดภัย**"

ตัวนี้เอามาจากบทเรียนในประวัติศาสตร์ ซึ่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการก่อความไม่สงบขึ้นทั่วโลก เช่น อเมริกากับเวียดนาม ฝรั่งเศสในแอลจีเรีย อังกฤษในมลายา และไซบีเรียในอัฟกานิสถาน

"มีเพียงตัวแบบเดียวที่เราพอจะหยิบมาเป็นการเรียนรู้ความสำเร็จ คือประสบการณ์ของอังกฤษในมลายา สงครามการก่อความไม่สงบที่อังกฤษสู้ในมลายาให้ข้อคิดกับเรามาก อังกฤษได้รับชัยชนะการจัดตั้งเขตขาวในพื้นที่ของมะละกาได้ก่อน แล้วจึงขยายผลออกไป พุดง่ายๆ คือเมื่ออังกฤษเริ่มสถาปนาเขตขาวขึ้น เท่ากับอังกฤษเปิดการรุกทางการเมือง ว่าสามารถคืนชีวิตปกติให้กับคนในพื้นที่ได้ ผมคิดว่านี่คือสิ่งที่ต้องเริ่มทำให้ได้ ถ้าเขตขาวไม่เกิด การที่บอกว่าสถานการณ์ดีขึ้นมันไม่เป็นประโยชน์เลย ใครที่บอกว่าสถานการณ์ดีขึ้นขณะที่ไม่มีเขตขาวเลย ผมบอกได้ว่าพวกเขากำลังโกหกให้รัฐบาลสบายใจเท่านั้นเอง"

"ทำอย่างไรที่เขตขาวจะเกิด ในภาวะอย่างนี้ ต้องกำหนดเข็มมุ่งให้ได้ ถ้าเข็มมุ่งนี้ยัง ถูกทะเลย เขตขาวไม่มี สุดท้ายก็ถอยกลับมาสู่การปฏิบัติงานอย่างสะเปะสะปะในพื้นที่ ปัญหาการก่อความไม่สงบคือปัญหาการเมืองที่ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือ การก่อความไม่สงบไม่ใช่สงคราม พุดง่าย ๆ ว่าการก่อความไม่สงบมีมิติทางการเมือง แทรกซ้อนอยู่"

"มิติที่สองที่ต้องจัดตั้งเขตขาวเพื่อสถาปนาชีวิตความเป็นอยู่ให้พี่น้อง เข็มมุ่งที่สอง คือต้องสร้างเงื่อนไขการพัฒนา วลีเดิมคือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่สำหรับผมคือการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ-อย่าคิดว่าไม่สำคัญ เรากำลังชี้ว่าสังคมต้องเป็น องค์นำ ไม่ใช่เศรษฐกิจเป็นองค์นำ ถ้าเราเอาสังคมเป็นจุดนำ เราอาจสร้างเงื่อนไขการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มากขึ้น ถ้าเอาสังคมเป็นตัวนำต้องเปิดให้พี่น้องในพื้นที่มีส่วนร่วม ไม่ใช่โครงการจากส่วนกลางไปสู่น้องภาคใต้" ไม่มีประโยชน์ ที่สำคัญที่สุดโครงการพัฒนาที่ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นทำให้พี่น้องประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นเจ้าของโครงการ"

"ส่วนที่สามประชาคมสัมพันธ์ จริงๆ แล้วคืองานมวลชน วันนี้ถ้ายอมรับว่าปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาของการก่อความไม่สงบ ถ้าเรามองว่าปัญหานี้เป็นสงครามการเมือง ฉะนั้นหมายความว่าประชาชนเป็นจุดชี้ขาด วันนี้สิ่งที่รัฐและสังคมไทย ต้องเรียนรู้คือกลับไปอ่านสรรนิพนธ์ของประธานเหมา ว่าด้วยเรื่องของการ ดำเนินงานด้านการทหารในพื้นที่ บทเรียนที่เหมาเจ๋อตงเคยใช้ในสงครามปฏิวัติใน จีนให้ข้อคิดหลายอย่างกับงานมวลชน ขณะเดียวกันต้องอ่านประสบการณ์ของ อังกฤษที่ได้รับชัยชนะในมลายา"

"ผมไม่ quote เหมา อาจจะ quote ของอังกฤษก่อน เดียวจะหาว่าผมนิยมเหมาอีก (หัวเราะ) ผู้สำเร็จราชการอังกฤษในช่วงต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์มลายานั้น วลีทองที่ผมชอบที่สุด เขาใช้คำว่า -คำตอบไม่ได้อยู่ที่การเอาทหารจำนวนมากเข้าไปในป่า แต่อยู่ที่การเอาชนะจิตและใจของประชาชน- สำนวนที่บอกว่าเอาชนะจิตและใจของประชาชน วันนี้เป็นสำนวนที่คนในบ้านเราไม่คุ้น แต่เป็นสำนวนใหญ่ของคนที่ต้องเรียนวิชาความมั่นคงว่าด้วยเรื่องการก่อความไม่สงบ **เพราะกุญแจของความสำเร็จในการต่อสู้กับความไม่สงบนั้นคือการเอาชนะจิตและใจของประชาชน"**

"ถ้าเทียบกับจำนวนของหมากก็คือ ประชาชนเป็นน้ำ ทหารเป็นปลา ถ้าทำอย่างนี้มันก็เท่ากับเติมน้ำในบ่อปลา แต่ถ้าเราคิดว่ายุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เข็มมุ่งที่ชัดเจน ก็คือเดินเข้าหาประชาชน ทำงานมวลชน นั่นหมายความว่ารัฐต้องรีบทำสงครามแย่งชิงมวลชนกับผู้ก่อความไม่สงบให้ได้ ถ้าเรายึดตรงนี้เป็นหลักการได้ โครงการ นโยบายต่างๆ จะต้องแปลงออกไปจากหลักการตรงนี้ เพราะฉะนั้นวันนี้สิ่งที่ทำหายนะคือทำอย่างไรวิถีทองของผู้สำเร็จราชการอังกฤษในมลายา ทำอย่างไรที่ประโยชน์ที่เราได้ยื่นบอญจากประธานหมา ว่าประชาชนเป็นน้ำทหารเป็นปลา จะถูกแปลงเป็นโครงการต่างๆ ได้อย่างแท้จริง"

"สุดท้ายประเด็นตรงนี้ขมวดอยู่เรื่องเดียวคือรัฐต้องเข้าหาประชาชน ไม่มีทางเป็นอย่างอื่น และไม่มีข้อยกเว้นด้วย เพราะถ้ารัฐไม่ได้มวลชนแล้วมวลชนอยู่กับอีกฝ่ายหนึ่ง ก็อย่างที่ประธานหมาพูด ก็คือน้ำอยู่กับปลาฝั่งโน้น สงครามการเมืองที่ทำโดยประชาชนไม่ยื่นอยู่ข้างเดียวกับรัฐ ไม่มีตัวอย่างที่ไหนที่บอกเราว่ารัฐนั้นชนะ ปัญหาที่ต้องยึดกุมให้ได้ แต่ถ้ายึดกุมไม่ได้ สิ่งที่เราไม่เห็นก็คือเราจะไม่เห็นการเคลื่อนไหวของมวลชนในพื้นที่ และนั่นจะเป็นปัญหาใหญ่ เพราะสุดท้ายรัฐอาจจะมองมวลชนเป็นข้าศึกทั้งหมด"

"เมื่อไหร่ก็ตามรัฐมองมวลชนเป็นข้าศึก สถานการณ์รุนแรงที่เราเห็น ความขัดแย้งในกรณีพฤษภาปี 2535 ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนที่ชุมนุม เพียงแค่กลุ่มขนาดนั้น รัฐบาลยังต้องพัง ถ้าพูดในภาษาการเมืองก็คือรัฐบาลแพ้การเมือง แต่ถ้ามวลชนที่ใหญ่กว่านั้นและไม่เอาเลยกับรัฐ มีที่ไหนบ้างที่รัฐชนะได้ โดยที่มวลชนไม่ยื่นกับเรา เพราะฉะนั้นจากจุดนี้ผมคิดว่าเป็นประเด็นที่ต้องคิดถึงมากในหลักการ"

"ถ้าผู้ปฏิบัติงานของรัฐไทยยึดกุมจุดพวกนี้ไม่ได้ การปฏิบัติงานในสนามที่อยู่ในภาคใต้จะประสบปัญหามากขึ้น สุดท้ายอาจจะทำให้สถานการณ์กลับไปสู่ยุคสงครามที่เราเคยสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ แล้วถ้าเรายังไม่ตระหนักถึงความรุนแรงที่กำลังขยายตัว จากเงื่อนไขเวทีโลก จากเงื่อนไขในภูมิภาค รวมถึงเงื่อนไขภายในบ้านเราเอง สงครามการก่อความไม่สงบจะยิ่งรุนแรงขึ้นในอนาคต เมื่อเราไม่มีความชัดเจนในวิธีการแก้ไข ไม่มีความชัดเจนในการมองปัญหา"

"สุดท้ายสิ่งที่น่ากลัวกว่า เราอาจจะเจอการสวิง หรือการเหวี่ยงทางอารมณ์ของคนในสังคมไทย ผมเชื่อว่าวันนี้ถ้าเราเปิดคู่มือเขียน-ต้องใช้คำว่าข้อดีข้อวิจารณ์ ที่ปรากฏ

ในเว็บไซต์ แม้กระทั่งในท้ายบทความผมจะเห็น ทั้งที่ผมเชื่อว่าข้อเขียนในบทความ
ผมค่อนข้างจะไม่รุนแรง เป็นกลางหรือเปล่าไม่ทราบ แต่ถ้าเปิดดูคำวิจารณ์ต่อท้าย
ผมคิดว่าคือตัวอย่างของการที่เห็นภาพอารมณ์ความรู้สึกของคน ถ้าสถานการณ์ใน
ภาคใต้เกิดขึ้นมากๆ แรงเหวี่ยงทางอารมณ์เป็นเรื่องที่คงเห็น และไม่ได้มีมิติเดียว มี
มิติทั้งพี่น้องไทยพุทธ ไทยมุสลิมเอง ซึ่งสุดท้ายอาจจะไม่มีประโยชน์เลย"

เวิร์กช็อปที่ไม่เคยทำ

"วันนี้สิ่งที่ต้องช่วยกันคิดคือ มองจากภายนอกเงื่อนไขไม่เอื้อให้เราแก้ปัญหาได้มาก
ความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิม ที่เราใช้ในบทความทางวิชาการคือ
clash of civilization หรือสงครามอารยธรรม จริงไม่จริงไม่รู้ แต่การเคลื่อนตัวของ
กระแสโลกในมิติตรงนั้นชัด ถ้ากระแสพวกนั้นไหลเข้ามาภาคใต้-ไหลไหม? ผมว่า
วันนี้ อินเทอร์เน็ตมันเชื่อมโลก อย่าคิดว่าวัยรุ่นมุสลิมน้อยๆ ในภาคใต้ใช้
อินเทอร์เน็ตไม่เป็น การเคลื่อนตัวของกระแสพวกนี้เข้ามาเชื่อมต่อ"

"สิ่งที่ต้องคิดต่อ ในสังคมไทยซึ่งเคยอยู่กันได้-มีปัญหาใหม่ มีแต่ไม่รุนแรง อย่าง
น้อยต้องยอมรับว่าเป็นสังคมที่มีความหลากหลายเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม
แล้วเคยอยู่กันได้ แต่วันนี้ถ้าเราไม่สามารถคิดถึงอนาคต ปัญหาความรุนแรงเข้ามา
แน่ การระเบิดหน้าโรงแรมที่ราชิวาสเป็นครั้งแรกที่เราเจอสิ่งที่เรียกว่าคาร์บอมบ์
นั่นเป็นสัญญาณที่บอกว่าต้องคิดให้มากขึ้น ต้องใช้สมองช่วยกันคิดให้มากขึ้น
สำหรับการแก้ปัญหาภาคใต้ การสวิงไปสวิงมาไม่มีประโยชน์ วันนี้ถ้าโลกภายนอก
เป็นสงครามอารยธรรม clash of civilization ต้องคิดว่าในบ้านเรามีคนที่มีความ
เชื่อหลากหลายอยู่พอสมควร **ทำอย่างไรที่จะเปลี่ยนไม่ให้เป็น concept เรื่องสงคราม
อารยธรรมนั้นเป็น concept หลักของบ้านเรา ผมอยากเสนอสิ่งที่ผมเรียกว่าอารย
ธรรมสนทนา หรือ dialogue among civilization เป็นแนวคิดที่ยูเนสโกพยายาม
หาทางแก้ปัญหาหรือสู้กับ concept ที่กำลังเกิดในปัจจุบัน คือสร้างเงื่อนไขของอารย
ธรรมสนทนาแทนการต่อสู้ทางอารยธรรม"**

"วันนี้ยกตัวอย่างง่ายๆ ทำอย่างไรที่เราจะให้คนในสังคมไทยโดยรวมมีความรู้
เกี่ยวกับอารยธรรมและศาสนาอื่นบ้าง น่าสนใจว่าถ้าทำได้ น่าทดลองจัดนิทรรศการ
ให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม นอกเหนือจากศาสนาพุทธที่เรา
คุ้นเคย ฝรั่งเศสเขาสร้างพิพิธภัณฑ์โลกอาหรับ เพื่อรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับอารย

ธรรมของโลกมุสลิม ฝรั่งเศสมีพื้นที่เท่าเรา ขนาดใกล้เคียง มีประชากรมุสลิม ใกล้เคียงกัน เราเห็นการแก้ปัญหาที่ฝรั่งเศสพยายามจะลดเงื่อนไขภายในบ้านที่เป็น ปัญหา ถ้าเราตามข่าว ฝรั่งเศสไม่อนุญาตให้ผู้หึงมุสลิมสวมผ้าคลุมหน้าเข้า โรงเรียนรัฐบาล แต่พอนักข่าวฝรั่งเศสถูกจับที่อิรัก ประชาคมมุสลิมในฝรั่งเศสบอกว่า ปัญหาผ้าคลุมหน้ากับเรื่องจับตัวไม่เกี่ยวกับ อย่าเอามากดดันกัน คือคนมุสลิมในบ้านเขาไม่ต้องการให้คนมุสลิมนอกบ้านเข้ามา เขาสู้ปัญหาฮิยาบภายในบ้าน แต่มุมหนึ่งเราเห็นความพยายามที่สังคมฝรั่งเศสพยายามสร้างสังคมการเรียนรู้ภายในบ้าน เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าความต่างอารยธรรมไม่ใช่เรื่องผิดปกติ"

"สังคมไทยต้องยึดหลักให้ได้ว่าความต่างทางอารยธรรมไม่ใช่ปัญหา เงื่อนไขที่มีอยู่ ต้องทำให้เราอยู่ด้วยกันได้ ไม่ใช่เข้าไปสู่ความรุนแรง เพราะเมื่อไหร่ก็ตามถ้าเราเอา เงื่อนไขทางอารยธรรม วัฒนธรรม มาเป็นเงื่อนไขความรุนแรง ปัญหาตรงนั้นจะไม่ จบ นั่นคือสิ่งที่เราเห็นจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อย่าให้สังคมไทยเดินไปถึงจุดนั้น อย่า ให้คนรุ่นหลังมาชี้หน้าว่าในยุคที่พวกเรายังมีชีวิตอยู่ทำไมพวกเราไม่ทำอะไรเพื่ออยู่ดี ปัญหา นี่คือนี่ปัญหา เพราะฉะนั้นนอกจากปัญหาในมิติการเมืองเรื่องการก่อความไม่สงบ อีกส่วนหนึ่งต้องสร้างมุมคิดเพื่อสู้กับแนวคิดที่เป็นกระแสโลก เพราะถ้าปัญหา ตรงนี้ขยายวง คนที่ต้องรับผลอาจจะไม่ใช่รัฐบาล รัฐบาลมาแล้วก็ไปแต่คนที่ต้องอยู่ คือทุกคนในสังคมไทย รวมถึงสำคัญกว่าคือคนรุ่นลูกหลานที่ต้องอยู่ต่อ ฉะนั้นวันนี้ **สิ่งที่ผมเรียกร้องคือสร้างความรู้สร้างความเข้าใจ"**

แต่จะเรียกร้องอย่างไรเมื่อรัฐบาลและผู้ปฏิบัติงานของรัฐก็ยังสับสนกันเอง

"ผมให้สัมภาษณ์ชิ้นแรกกลางเดือน ม.ค. 2547 ผมบอกว่าสิ่งที่ผมอยากเห็น คือ เวิร์กช็อปความคิด ผมไม่อยากจะเวิร์กช็อปโครงการ จนบัดนี้ผมคิดว่าสิ่งที่ทำทนายอีก อย่างหนึ่งในมิติของการบริหารจัดการคือ ทำอย่างไรจะให้คนที่ลงไปทำงานคือผู้ ปฏิบัติเข้าใจปัญหา ไม่ต้องเข้าใจถึงขั้นเห็นอนาคตด้วยกันทั้งหมด แต่อย่างน้อย เข้าใจ concept หลักๆ หมายความว่าสิ่งที่เราต้องทำวันนี้ ถ้าคิดเหมือนกับ มหาวิทยาลัย ต้องรับนิสิตเข้ามาใหม่ ก็คือต้องจัดปฐมนิเทศ วันนี้สิ่งที่น่าทดลองทำ คือจัดปฐมนิเทศข้าราชการใน 3 จังหวัดภาคใต้ทุกระดับ และอาจมีข้อบังคับการ ออกแบบสอบถามเพื่อประเมินความคิด อาจจะไม่ง่าย แต่เป็นสิ่งที่ผมคิดว่าวันนี้ที่เรา

เห็นความสะเปะสะปะ ผมคิดว่าไม่มีประโยชน์ที่จะโทษกันไปโทษกันมา ความสะเปะสะปะที่เกิดขึ้นในวันนี้เป็นผลของการที่เรามองปัญหาอย่างสะเปะสะปะ" แต่คนสะเปะสะปะรายสำคัญคือผู้นำรัฐบาล จะเวิร์กซื้อป้าราชการได้อย่างไร "ผมคิดว่าเราโทษกันได้ทุกคน แต่ความสะเปะสะปะพวกนี้อย่างที่บอกว่าสุดท้ายมันคือภาพสะท้อนอะไร ภาคสะท้อน concept ถ้ารัฐบาลสะเปะสะปะ มันก็คือภาพสะท้อนยุทธศาสตร์ที่ไม่ชัดเจน วันนี้ต้องจัดสัมมนาทุกระดับ เพื่อปรับระดับแนวความคิดปรับระดับความรู้ สำคัญที่สุด ปรับทัศนคติในการมองปัญหา ถ้าปรับไม่ได้ไม่มีประโยชน์"

ทำไมแนวคิดสายเหยี่ยวถึงดำรงอยู่หนาแน่นขนาดนี้ ทั้งที่เราผ่านประสบการณ์ในยุค 66/23 มาแล้ว สุรชาติบอกว่านี่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ

"ผมคิดว่าชัดเจนที่สุดก็คือ การส่งผ่านประสบการณ์ของสังคมไทยไม่มี คนส่วนใหญ่พอสมควรที่อยู่ในสายงานความมั่นคงอาจจะไม่ได้ผ่านประสบการณ์เหล่านั้นมา สิ่งที่ต้องทำคือจัดปฐมนิเทศใหม่เพื่อเอาประสบการณ์เก่ากลับมา เราออกเราชนะพรรคคอมมิวนิสต์ไซ้ใหม่ เคยเห็นหนังสือที่เขียนใหม่ว่าแล้วรัฐบาลไทยชนะพรรคคอมมิวนิสต์ยังงี้-ไม่มีนะครับ ประสบการณ์ของสังคมไทยในยุคที่ต้องต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แบบที่ประธานเหมาทำสรรนิพนธ์ให้อ่านถึงประสบการณ์การทำปฏิวัติในจีนมีไหม ไม่มี แล้วเราไปคาดหวังอะไรกับเขาละ มีแต่บรรยายแล้วโทษกันไป สำหรับผมเป็นความน่าเสียดาย นี่คือปัญหาของการส่งผ่านประสบการณ์ของคนต่างรุ่น"

สังคมไทยพัฒนาเป็นประชาธิปไตยมาถึงเพียงนี้ แต่ทำไมถึงเกิดกระแสสังคมนิยมใหม่ซึ่งน่าจะเข้าใจเรื่องการทำงานมวลชนกลับไม่เข้าใจ

"คำตอบง่ายที่สุดก็คือสังคมไทยไม่มีสงครามมานานมาก แล้วการไม่มีสงครามเป็นข้อดีก็คือทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สุขสบาย เป็นสังคมที่ง่ายๆ ไม่ต้องคิดอะไรลึกซึ้งเกินไป เพราะฉะนั้นการคิดเรื่องพวกนี้ไม่มีใครแบกรับเป็นภารกิจ อย่างที่บอกว่างนวันนี้ผมยังไม่เคยเห็นการเขียนคำอธิบายในทางวิชาการที่บอกว่าแล้วเราชนะการก่อความไม่สงบของพรรคคอมมิวนิสต์มาได้ยังไง"

แม้แต่ระดับนโยบายซึ่งเป็นตัวกำหนดสำคัญก็ไม่ตระหนัก

"สิ่งที่ผมเรียกร้องคือต้องอบรมสัมมนาใหม่ทุกระดับ เพราะระดับปฏิบัติเมื่อลงไปพื้นที่เขาเป็นคนคุมงานจริงๆ อย่าคิดแต่ปัญหาฝ่ายการเมือง บางครั้งฝ่ายการเมืองเขียนนโยบายระยะยาวได้ แต่พอลงไปพื้นที่ที่คุมอำนาจเงินนโยบายทำแบบเก่า ผมยังยืนยันว่าปัญหาพวกนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน นโยบายส่วนบนและส่วนของผู้ปฏิบัติ ผมไม่ได้โทษเจ้าหน้าที่เล็กๆ แต่เป็นส่วนหัวของการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผมถึงเรียกร้องมาตั้งแต่ ม.ค. 2547 ตั้งสัมมนาประชุมเวิร์กช็อปความคิดให้ได้ แต่จนวันนี้ผมยังไม่เคยเห็นการประชุมหน่วยงานความมั่นคงระดับสูง ในลักษณะของการนั่งเชิงสัมมนาเพื่อแสวงหาแนวคิด สุดท้ายทุกคนก็ใช้ประสบการณ์เดิมเท่านั้นเอง ซึ่งไม่มีคำตอบที่ชัดเจนว่าประสบการณ์เดิมของแต่ละคนคืออะไร และใช้ได้จริงไหมในสถานการณ์ใหม่ ผมถือว่าเป็นสถานการณ์ใหม่นะครับ 3 จังหวัดภาคใต้ไม่ใช่สถานการณ์ปกติ และไม่ใช่สถานการณ์แบบเก่า"

"แม้กระทั่งวันนี้ 66/23 ถ้าใช้ไม่ได้หรือเปล่า อะไรคือหัวใจของ 66/23 อะไรคือแกน และถ้าต้องใช้ในพื้นที่จะใช้แค่ไหน เพราะ 66/23 ใช้ในสถานการณ์ที่สู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ในยุคกลาง สถานการณ์โลกไม่เอื้อแล้ว 66/23 ออกสอดคล้องกับสถานการณ์ข้างของพรรคคอมมิวนิสต์ทั่วโลก 66/23 สอดคล้องกับปัญหาความขัดแย้งใหญ่ในภูมิภาค คือการทะเลาะกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และพรรคคอมมิวนิสต์ไทยได้รับผลสะท้อนจากความขัดแย้งของ 2 พรรคพี่น้องใหญ่"

"ผมถึงบอกว่าอย่าเรียนรู้บทเรียนจากอดีตแบบถ่ายสำเนา เพราะถ่ายออกมามันไม่ใช่ มันมีรายละเอียดแทรกซ้อนอยู่ มิติของเวลา มิติของเงื่อนไขการเมือง แต่ใครล่ะที่จะจัดห้องสัมมนา ผมพูดอย่างอหังการเลยคือเรียนใหม่ในวิชาการเมืองการทหาร หรือวันนี้อาจจะต้องตั้งโรงเรียนการเมืองการทหารขึ้นใหม่ในกองทัพ กองทัพภาคที่ 4 เคยทำนะครับ มีโรงเรียนการเมืองการทหารในกองทัพภาคที่ 4 ในยุค พล.อ.หาญดับไฟได้ ครูโรงเรียนการเมืองการทหารคนแรกท่านเกษียณไปเมื่อปีที่ผ่านมา พล.ท.เรวัต รัตนผ่องใส วันนี้อาจจะต้องคิดถึงว่าในกองทัพของประเทศสังคมนิยมเขามีนายทหารฝ่ายการเมืองอยู่ในส่วนต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดทิศทางของกองทัพ วันนี้เราอาจจะต้องมีนายทหารฝ่ายการเมืองเพื่อควบคุมทิศทางและจังหวะก้าวของ

หน่วยทหารในพื้นที่ อาจจะต้องรวมทั้งตำรวจ แต่ถามว่าทำได้ไหม คำตอบอาจจะตอบได้ว่าไม่ง่ายหรอก"

"อันแรก ต้องตอบก่อนว่าสถานการณ์ 3 จังหวัดเป็นสถานการณ์การก่อความไม่สงบสอง ถ้ายอมรับเงื่อนไขนี้หมายความว่าเราต้องดึงมวลชนกลับมา เพราะเงื่อนไขรอบๆ ตัวไม่เอื้อเรา ไม่เอื้อเหมือนกับวันที่รัฐบาลไทยชนะพรรคคอมมิวนิสต์ เพราะตอนนั้นเงื่อนไขคือความแตกแยกระหว่างพรรคจีนกับพรรคเวียดนาม **แต่วันนี้เงื่อนไขในกรณีของการใช้ความรุนแรง เป็นขาขึ้นของการก่อการร้ายที่ขยายวงและมีความขัดแย้งทั่วโลก ถ้าคิดอย่างนี้ไม่มีเป็นอย่างอื่นเลย ยิ่งต้องเร่งทำงานมวลชนให้ได้ แต่ถามว่าต้องทำอะไร ผมว่าอันนี้ยาก แต่เห็นอย่างเดียวว่าถ้าบอกว่าต้องทำงานมวลชนต้องมีฝ่ายที่เป็นฝ่ายการเมืองเข้าไปควบคุมทิศทางการทำงานของหน่วยในสนามแล้วละ เพื่อตอบว่าทิศทางและจังหวะก้าวของการทำงานมวลชนจะเดินอย่างไร"**

คนเคยหวังว่าตั้ง กอ.สสส.แล้วจะดีขึ้น แต่ตอนนี้ไปด้วยกัน แบ่งโซนสี่ด้วยกันเสียแล้ว

"ก็ไปได้เท่านี้-ผมตอบอย่างนี้ดีกว่า เดี่ยวจะกลายเป็นว่าผมสวมหัว โจนตำแหน่งในรัฐบาลแล้วผมวิจารณ์ กอ.สสส. แต่ภาพที่เห็นก็คือคำตอบของจริง วันนี้เรายังไม่เห็นการสร้างแนวคิดทางการเมือง สงครามวันนี้ถ้าใช้คำที่มีความหมายโดยนัยว่าเป็นความขัดแย้ง เป็นการเมือง เมื่อเป็นการเมืองต้องเอาชนะด้วยการเมือง"

"ก็มีปัญหาอีกเมื่อ 2-3 อาทิตย์ที่แล้ว ผมไปบรรยายในวิทยาลัยเศรษฐ.ทหาร ก็พูดเรื่องปัญหาภาคใต้ มีนายทหารคนหนึ่งถามว่า ขอถามแล้วอย่าโกรธนะ ไม่ได้ถามแบบตีรวน คำว่าชนะการเมืองคืออะไร ผมคิดว่าดีนะ ทำให้ผมฉงนใจคิดว่าวลีลอยๆ ที่ผมพูดมันเข้าใจสำหรับคนรุ่นที่เคยผ่านประสบการณ์สงครามคอมมิวนิสต์ แต่กับคนอีกรุ่นหนึ่งที่เริ่มทำงานและไม่ได้ผ่านประสบการณ์สงครามคอมมิวนิสต์ คำว่าสงครามการเมือง คำว่าการเอาชนะการเมือง คำว่ารบทางการเมือง อาจจะไม่มีความหมายอะไรเลย เพราะฉะนั้นถอยกลับมาที่เดิม ต้องสัมมนาความคิดแล้วละ หรือในระยะข้างหน้ามันหมายความว่าต้องเปิดโรงเรียนการเมืองการทหารแล้ว"

เมื่อไหร่จะตกผลึก

ถามถึงสถานการณ์วันนี้ในภาคใต้ จะแย่งชิงมวลชนอย่างไรเพราะคุณแล้วเหนื่อย เหลือเกิน สุรชาติบอกว่าในด้านหนึ่งก็มีสัญญาณที่ดี

"ในสภาพที่เรามีปัญหามากๆ มีจุดหนึ่งที่ยากเล่าให้ฟัง ทหารจากกองทัพภาคที่ 2 ลงไป น่าจะเป็นกรมทหารราบที่ 6 ผมได้รับรายงานว่าวันที่ทหารกรมนี้จะถอนออก ชาวบ้านขอให้หยุดต่อ อันนี้น่าสนใจผมก็ให้คนไปตามมา ผมขอคุยได้ไหม อยากรู้ว่า ลงไปเจอปัญหาอะไร แล้วทำไมชาวบ้านขอให้หยุดต่อ อะไรคือกุญแจของความสำเร็จ เขาก็เล่าให้ฟัง โห ไปช่วงแรกนี่ไม่มีใครพูดด้วยเลย ก็เข้าหาชาวบ้าน สิ่งที่เขาทำคือ ทฤษฎีจับผู้หญิง คือเท่านั้นที่จะครองโลก คือเข้าหาชาวบ้าน จนกระทั่งชาวบ้านเริ่ม เปิด ถามว่าอะไรคือกุญแจ เขาบอกว่าคือการเกษตร ทหาร ร.6 จากอีสาน เก่งเรื่อง งานพัฒนาและเก่งเรื่องงานเกษตร ทหารชุดนี้ส่วนหนึ่งมีประสบการณ์จากติมอร์ เขา บอกว่าที่สำเร็จเพราะผ่านการ ให้ความรู้การเกษตรกับชาวบ้าน เรื่องปุ๋ยเรื่องอะไร เข้า กับชาวบ้าน ได้จริงๆ เมื่อวันจันทร์ผม ไปบรรยายที่คณะกรรมการทำงานด้านจิตวิทยา แห่งชาติ ผมบอกอยากเห็นการเขียนประสบการณ์ในลักษณะที่เป็นคู่มือของ

ความสำเร็จที่ทหารอีสานทำไว้ในพื้นที่ 3 จังหวัด จะบอกว่าไม่สำเร็จทั้งหมดไม่ใช่ มันก็มีรูแสงสว่างเล็กๆ เป็นประกายให้เราเห็นเหมือนกันว่าถ้าเราทำในทิศทางที่ดี มีความมุ่งมั่น เานำ มันก็น่าจะได้ผลบ้าง กุญแจความสำเร็จคือต้องหาวิธีที่ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการกับประชาชนในพื้นที่"

"ตัวอย่างนี้ทำให้ผมรู้สึกว่ในหลายเรื่องในหนึ่งปีเศษที่ผมต้องนั่งดูเรื่องภาคใต้ ใคร บอกผมว่าทหารทำงานไม่ได้ ผมบอกเฮ้ยไม่จริง ผมมีตัวอย่างที่ผมรับรู้อยู่พอสมควร ผมถึงพูดว่าวันนี้อาจจะต้องเอาบทเรียนของทหารจากกองทัพภาคที่ 2 เป็นกรณีศึกษา เหมือนกัน"

"กรณีศึกษาอีกอันหนึ่ง ไม่ใช่ของทหาร แต่กรณีศึกษาจาก **ห้างบิ๊กซีที่ปัตตานี** เมื่อ ราว มี.ค.2547 ผมไปสอนที่นิค้ำ มีนักศึกษาปริญญาโทขอพบ เขาเป็นคณะที่ต้องไป ทำการศึกษาว่าบิ๊กซีควรจะเปิดหรือไม่ ไหวไหม ผมบอกเปิดในเมืองไม่มีปัญหา หรอก ปรากฏพอเขาเปิดมีเจ้าหน้าที่มาเล่าให้ฟังว่ามีใบสมัครของวัยรุ่นมุสลิมถึง 3-4 พันใบ อยากทำงานที่บิ๊กซี ผมมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง เราก็มีน้องมีลูกศิษย์ซึ่งอายุก็คง ใกล้เคียง กับเขา ผมเชื่อว่าวัยรุ่นที่โน่นส่วนมากก็อยากมีชีวิตปกติ มีชีวิตที่ดี มีงานทำ วัยรุ่นบ้านผมถ้ามีงานทำมีรายได้ก็ซื้อมอเตอร์ไซด์พาแฟนเที่ยว วัยรุ่นใน 3 จังหวัดก็

เป็นเช่นนั้น บิ๊กซีเอาพี่น้องมุสลิมเข้าไปทำงาน เป็นแคชเชียร์ เขาพูด 2 ภาษา ถ้าคนไทยซื้อก็พูดไทย ถ้าพี่น้องมุสลิมซื้อก็เป็นภาษามุสลิม คำประกาศในห้างก็เป็น 2 ภาษา ก็เห็นอย่างหนึ่ง การยอมรับและการให้เกียรติทางวัฒนธรรม เป็นอีกมิติหนึ่ง อาจจะต้องให้รายละเอียดมากขึ้น ตัวอย่างพวกนี้สำหรับผมทำให้เห็นว่าโมเมนต์ไม่ใช่ทางตันทั้งหมด ถ้าเราเดินข้างหน้า ออกหน้า หาแนวทาง"

แต่นายทหารนายตำรวจระดับสูง แม้แต่นายกฯ ก็เชื่อว่าพวกวัยรุ่นเป็นแนวร่วมไปแล้ว หมู่บ้านละ 5 คน

"ตัวเลขมันไม่มีใครพูดในเชิงสถิติ ถ้าถามว่ามีวัยรุ่นชอบใช้ความรุนแรงไหม-มีเงื่อนไขในพื้นที่ 1 ปีที่ผ่านมาการใช้ความรุนแรงเป็นวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง แล้วเคลื่อนตัวไปในพื้นที่ต่างๆ แต่เป็นจำนวนมากไหม-ผมไม่เชื่อว่ามีคำตอบที่ชัดเจน แต่มันให้ข้อคิดอย่างหนึ่ง วันนี้ต้องลงไปทำงานเกี่ยวกับวัยรุ่นใน 3 จังหวัดภาคใต้ วัยรุ่นเป็นปัญหาใหม่ ต้องยอมรับว่าเป็น ทำอย่างไรที่จะมีนโยบายที่เข้าไปแก้ปัญหา โดยเฉพาะ เรื่องงาน การศึกษา รวมทั้งเรื่องทางความคิด วัยรุ่นวันนี้ไม่ต่างจากวัยรุ่นทุกสมัย เป็นคนที่เราร้อน ความเราร้อนของเขานั้นถ้าถูกใช้ทางการเมืองเราจะเห็นเงื่อนไขความรุนแรง ต้องเปลี่ยนความเราร้อนตรงนี้ แต่ถ้าความเราร้อนตรงนี้เป็นการสนใจทางการเมืองก็โอเค ผมยอมรับได้ ปัญหาคือวันนี้งานอีกชั้นที่ยากมหาศาล ทำอย่างไรจะไปทำงานกับน้องๆ วัยรุ่นมุสลิม"

ในบทความของเขาเขียนไว้ว่าในฝ่ายรัฐเอง ความคิดเรื่องการเมืองนำการทหารก็ยังไม่ชัดเจน

"ต้องบอกว่า ไม่ตกผลึก เพราะอะไร เพราะประสบการณ์ไม่มี ความคิดคนเราจะตกผลึกได้ต้องผ่านประสบการณ์ เหมือนยุคที่พรรคคอมมิวนิสต์เจอปัญหาแล้วฝ่ายกองทัพเริ่มใช้นโยบายการเมืองนำการทหาร ถ้าย้อนกลับไปการใช้นโยบาย 66/23 ถ้ามองในมุมของการก่อกระแสดความคิดของฝ่ายทหารเอง มีการผลักดันความคิดในทุกระดับ ทุกหลักสูตรในกองทัพต้องพูดเรื่องการเมืองนำการทหาร ทุกครั้งที่มีการสัมมนาต้องมีเรื่องการเมืองนำการทหาร นั่นหมายความว่าผลึกจากประสบการณ์ไม่เกิดไม่เป็นไร แต่มีการสร้างผลึกทางความคิดใหม่ใส่กลับเข้าไป ภาษาสมัยใหม่คือวันนี้เราไม่ใช่คนวิเศษที่จะเอาชิปตัวใหม่เข้าไปใส่ในหัวของมนุษย์โดยที่เป็นคอมพิวเตอร์แล้วชิปตัวใหม่จะเปลี่ยนระบบคิด หรือทัศนะในการมองปัญหาได้"

ทั้งหมด แต่ถ้าเราสร้างกระบวนการการเรียนรู้ เพื่อสร้างทักษะในการมองปัญหา ซึ่ง
ไม่่ง่าย สงครามความคิดที่อยู่ภายในภาครัฐเองวันนี้ก็เป็นแนวรบอีกด้านหนึ่ง"
แล้วตัวนายกฯ (ตัวสำมะคัญ) "เวลาผมเข้ามาอยู่ตรงนี้ สิ่ง que เห็นอย่างหนึ่งคือมันมี
หลายกลุ่มที่คิด ผมไม่ใช่คนส่วนเดียวที่คิด มีหลายปีกที่คิด ผมเป็นคนเปิดประเด็น
เรื่องเหยี่ยวกับพิราบ เหยี่ยวก็มีหลายเฉด พิบราบก็มีหลายเฉด ถอยกลับไป สำคัญกว่า
คือผลึกทางความคิดที่กำหนดเป็นแนวนโยบาย แต่วันนี้เราไม่มีโอกาส อาจจะเพราะ
สถานการณ์มันเร็วไป 1 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์มันเดินไม่หยุด ฉะนั้นการตั้งรับทาง
ความคิด ชัดมากกว่าการตั้งรับทางทหารที่เกิดขึ้นทางภาคใต้ซะอีก จนวันนี้เรายังไม่
ชัดเจนเลยว่าเราจะกำหนดทิศทางไหนที่จะต่อสู้กับปัญหานี้อย่างไร ส่วนของผมเป็น
เพียงกลุ่มที่คิดกลุ่มหนึ่ง ข้อดีคือผมมีเวทีสื่อได้พูด แล้วอย่าคิดว่าส่วนภาครัฐเขา
ยอมรับผมทั้งหมด ผมก็คือกระแสนิ่งที่อยู่ในเวทีสงครามความคิดในปัจจุบัน
เท่านั้นเอง"

แต่ตอนนี้สายเหยี่ยวนำ โดยเฉพาะมีอิทธิพลทางความคิดต่อนายกฯสูงมาก
"ผมไม่่อยากคิดอย่างนั้น เวลาทำงานในเชิงนโยบายมันก็สู้กันไปเรื่อยๆ อย่างนี้"

แต่ความคิดแบ่งโซนหมู่บ้าน 3 โซนแล้วโดดเดี่ยวโซนสีแดงนี้เหยี่ยวชัดๆ

**"อันนี้ไม่รู้ว่าจะมาจากไหน ไม่รู้จริงๆ อาจจะเป็นความคิดที่มองภาพเก่าๆ ที่เชื่อว่าถ้า
หมู่บ้านนี้มีปัญหาที่ใช้การปิดล้อม เช่น ปิดในทางเศรษฐกิจ"**

**ก็เหมือนการใช้กำลังล้อมปราบฐานที่มั่นในอดีต "คงใกล้เคียงกัน แต่อาจจะทำให้
ความละเอียดอ่อนในการคิดน้อยลง แต่สำคัญคือการสร้างกระแสอย่างนี้ทำให้การ
ทำงานมวลชนอาจจะประสบปัญหามากขึ้น"**

"สิ่งสำคัญคือมันไปสร้างระบบคิดอีกแบบหนึ่งว่า วันนี้เราอาจจะใช้วิธีในทางการ
ปฏิบัติว่าถ้าไม่ยอมรับ ก็ลงโทษ ผมใช้ภาษาว่าตัดน้ำตัดไฟ นำเห็นใจชาวบ้าน ผม
อาจจะยังอยู่ในจุดของคน que มองโลกในแง่ดี ผมเชื่อว่าชาวบ้านไม่ใช่คนที่ยืนอยู่กับฝั่ง
โน้น เทียบกับเมื่อก่อนคือไม่ได้หมายความว่าชาวบ้านเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์
ทั้งหมด อาจจะเป็นเงื่อน ไขที่ชาวบ้านไปอยู่ในเขตที่เป็นอิทธิพลของพรรค
คอมมิวนิสต์ก็ตาม"

เส้นทางที่คดเคี้ยว รอให้รู้ว่าชนกำแพง

สุรชาติให้แง่คิดว่า ปราบปรามการเกิดขึ้นในตอนนี้ก็เหมือนกับการคิดแล้วลง นโยบายอะไรใหม่ๆ ใช้ไม่ได้แล้วก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ

เราหวังว่าทำอย่างนี้จะยิ่งเสียหาย ยิ่งเดินนโยบายผิด ปัญหาจะยิ่งรุนแรงขึ้น
แต่เขาบอกว่าถ้ามองในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว แนวการปฏิบัติของรัฐจะเป็นอย่างนั้น
ซึ่งจะเห็นตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน โดยคำว่ารัฐในที่นี้หมายถึงทั้งอำนาจรัฐและกลไกรัฐ
ทั้งผู้นำและผู้ปฏิบัติ

"กลุ่มที่คิดในรัฐบาลมันมีหลายส่วนที่คิด ขึ้นอยู่กับว่าส่วนใดที่ถูกหยิบขึ้นมาใช้ แต่
นโยบายของทุกประเทศเวลาเผชิญกับวิกฤติการณ์ก็เหมือนกับการทดลอง ผมไม่อยากจะ
ใช้คำว่าทดลองผิดลองถูก เป็นการทดลองเพื่อปรับไปเรื่อยๆ เพียงว่าถ้าการปรับตัวมัน
เกิดช้าหรือเร็ว"

**"ถ้าย้อนไปดูสงครามต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐไทยพยายามที่จะปรับตัวตั้งแต่ปี
2510-2511 สงครามเกิด 2508-2509 ประมาณปี 2512 มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีฉบับที่
110/12 คือจุดเริ่มต้นของการประกาศนโยบายการเมืองนำการทหาร คำสั่งนี้ผมเชื่อ
ว่าไม่มีใครรู้จัก แม้แต่คนในกองทัพก็ไม่รู้จัก แต่นั่นคือต้นกำเนิดของ 66/23 สังเกต
ใหม่ 110/12 กว่าจะใช้ได้จริง คือ 66/23 ช่วงเวลาเท่าไร ผ่านทั้ง 14 ตุลา 6 ตุลา ยาก
นะ"**

เล่าว่าคำสั่งนี้ออกมาจากการผลักดันของทหารปีกประชาธิปไตยที่รับแนวคิดจาก
ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร แต่จะเห็นว่าแนวคิดนั้นที่ก่อหวอดขึ้นจากคนจำนวนน้อย
กว่าจะเป็นที่ยอมรับและใช้ได้จริงก็ใช้เวลา 11 ปี

"ตัวอย่างที่เห็นจากสงครามคอมมิวนิสต์ คือเมื่อคอมมิวนิสต์แรงขึ้น สายเหยี่ยวก็มอง
ทางเดียวคือต้องปราบให้หนัก ฉะนั้นคำสั่ง 110/12 จึงไม่มีความหมายเลย เพราะ
เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสนามยังเชื่อว่าการปราบต้องเป็นแนวทางหลัก หลังจาก
110/12 ภาคใต้ยังมีเผาปลงถังแดงอยู่"

"แต่ยอมรับว่าวันนี้กับวันนั้น สถานการณ์เร็วกว่าเยอะ ความรุนแรงมากกว่าเยอะ มัน
ไม่มีเงื่อนไขของเวลาที่เอื้อให้ฝ่ายรัฐแบบในอดีต การเชื่อมต่อกับโลกภายนอกวันนี้
ก็มากกว่าในอดีต มิติของการใช้ความรุนแรงก็มากกว่าในอดีต ความซับซ้อนของ
ปัญหาก็มากกว่าอดีต ในอดีตเป็นอุดมการณ์ซ้ายขวา แต่ตอนนี้ไม่ใช่วันนี้มิติที่
เกี่ยวข้อง 4 ประเด็นใหญ่คือเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ความขัดแย้งทาง

อารยธรรมเข้าไปเป็นส่วนเกี่ยวข้อง ไม่มีเงื่อนไขไหนเลยเป็นบวกให้กับรัฐในการแก่นั้นหมายความว่าต้องตั้งเข็มมุ่งทั้งนโยบายและกระบวนการคิด"

"สำหรับผมถ้ามองจากมุมมองของคนทำงาน 1 ปีคือการลองผิดลองถูกของนโยบายรัฐไทย ซึ่งไม่ต่างจากปี 2510 ที่รัฐไทยลองผิดลองถูกหลังจากใช้นโยบายปราบ แต่เงื่อนไขเวลานี้กับวันนั้นไม่ใช่ วันนั้นเรามีสถานการณ์เอื้อ เวลา พื้นที่ ความรุนแรง แต่วันนี้ไม่ใช่ เราลองมา 1 ปี ต้องลองอีกนานเท่าไร? สัญญาความรุนแรงจากกรณีการระเบิดที่หน้าโรงแรมมารีนาเป็นตัวอย่างที่ต้องคิด"

แต่ถ้านายกฯเปลี่ยนแนวความคิดก่อนคนเดียวก็จะมีผลเร็วขึ้น

"ผมบอกแล้วว่าเวลาเกิดวิกฤตการณ์ด้านความมั่นคงนั้น ทุกรัฐมีอาการลองผิดลองถูกด้วยกันทั้งนั้น รัฐไหนโชคดีจัดแนวทางลองถูกได้ก่อน ก็เดินถูกได้มากขึ้น ก็แก้ปัญหาได้มากขึ้น นายกฯไม่ได้มีส่วนเดียวแต่มีเงื่อนไขที่แวดล้อมนายกฯอยู่ ถ้าคิดในแง่คนทำนโยบาย ฉะนั้นอย่างที่ผมบอกว่าเมื่อถูกแวดล้อมในสภาวะอย่างนี้ ก็ไม่ต่างกับขึ้นอยู่ว่าส่วนที่แวดล้อมนั้นสามารถที่จะมีผลในทางความคิดต่อเขาได้มากเท่าไร ถ้ามีผลในทางความคิดมากก็คือรัฐบาลก็ดำเนินนโยบายที่เอียงไปทางฟากนั้น"

แต่ตัวนายกฯเองก็มีแนวคิดโน้มเอียงอย่างนี้อยู่แล้ว

"ปฏิเสธไม่ได้ว่าคนแต่ละคนมีระบบคิด ถ้าใช้ภาษาอังกฤษคือ mind set อยู่ในตัวเอง ระบบ mind set หรือชุดความคิดชุดนี้เปลี่ยนได้ไหม ผมยังเชื่อแบบคนมองโลกในแง่ดีว่าต้องเปลี่ยนได้ เมื่อผ่านกระบวนการที่สร้างระบบความคิดใหม่ให้เกิด วันนี้ถ้าพูดกันจริงๆ มันท้าทายนักคิดทางการเมือง ดังนั้นทำอย่างไรที่จะสร้างหน่ออ่อนทางความคิดใหม่ให้เกิดขึ้นในซีกของหน่วยงานความมั่นคงของภาครัฐ ถ้าหน่ออ่อนทางความคิดใหม่ไม่เกิด เราก็ทำได้แต่เพียงนั่งบ่น มากกว่านั้นก็วิจารณ์ แต่จะไม่มีผลอะไร"

แต่นักวิชาการเสนอกันเต็มไปหมด นายกฯไม่ฟัง

"อย่างที่บอกว่าการกลุ่มคนคิดมีหลายสาย ผู้ปฏิบัติเองก็มีหลายสาย วันนี้ผมก็กลายเป็นตัวอย่าง ทุกคนอ่านสิ่งที่ผมเขียน ผมก็มีความแปลกแยกในเชิงนโยบายพอสมควร แต่มันก็เป็นภาพสะท้อนอย่างหนึ่ง มันมีเวทีสงครามความคิดเกิดอยู่ในบริบทของภาคนโยบาย ไม่อย่างนั้นคำสั่ง 110 เกิดไม่ได้อย่างที่ในอดีต"

แล้วงานที่เขียนออกไป ฝ่ายนโยบายมาคุยใหม่

"ก็มีบางส่วน แต่ผมคิดว่า สัญญาที่ผมได้รับก็คือจากผู้ปฏิบัติในสนาม ซึ่งอ่านหนังสือกันมากขึ้น เอาละผมไม่ได้เก่งพอที่จะบอกว่าเขาเห็นด้วยทั้งหมด แต่เชื่อว่าอย่างน้อยก็จุดประกายของการถกเถียง อย่างที่เขียนว่าผมอยากให้ชื่อเขียนผมเป็นเหมือนเกษตรกรคนหนึ่งที่ทำรดน้ำพรวนดินให้เกิดหน่ออ่อนทางความคิดชอนไชจากพื้นดินได้ เพราะถ้าเราไม่เป็นเกษตรกรทางความคิด สักวันกลับไปสอนหนังสือก็คงจะนึกเสียดายว่าทำอะไรไม่ได้"

แล้วกับนายกฯ ละ "เราก็ทำความเข้าใจเสนอในฐานะที่ปรึกษา ต้องเข้าใจว่าที่ปรึกษาในระบบไทย ตำแหน่งผมถ้าคิดอย่างฝรั่ง ผมเทียบเท่าคอนโดริชา ไรซ์ ใหญ่มาก (หัวเราะ) แต่ในระบบไทยผมไม่ใช่ ไม่ใช่เขาไม่ใช่ที่ปรึกษา ถ้าดูจากคำสั่งพอจะพูดได้ว่าผมมีฐานะเป็นที่ปรึกษาด้านความมั่นคงที่ถูกตั้งเป็นทางการ **เป็นครั้งแรกที่ตั้งพลเรือนให้เข้ามาทำงานด้านความมั่นคง มีฐานะทางกฎหมายรองรับ แต่ก็ต้องเข้าใจว่าเวลาตั้งมา ทุกคนอาจจะตั้งความหวังว่าเมื่อประกาศคำสั่งแล้วน่าจะเป็นยศพลโท พลเอก แต่ชื่อกลายเป็นอาจารย์ ผมคิดว่าผมก็เป็นเพียงนักบุกเบิกเท่านั้นเองที่บังเอิญเข้ามาทำด้านบทบาทของพลเรือนของภาครัฐ ระบบรัฐบาลไทยไม่คุ้นกับการใช้ที่ปรึกษาอยู่แล้ว อย่าไปคิดมาก เป็นแต่เพียงข้อดีที่จะมีโอกาสทำความคิดเสนอผ่านเข้าไป เรื่องการตัดสินใจเข้ามาเป็นที่ปรึกษาที่ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าที่ปรึกษามีหน้าที่ให้คำปรึกษา ผมไม่ใช่คอนโดริชา ไรซ์ ที่เข้าไปคุมการปฏิบัติต่างๆ ของ **กระทรวงกลาโหม** ไม่ใช่ เป็นแต่เพียงว่าวันนี้อย่างน้อยในเวทีความคิดตรงนี้ผมยังมีช่องในการเสนอ พูดง่ายๆ ก็คือผมเป็นส่วนหนึ่งในสงครามความคิดในทำเนียบ" อธิบายให้ฟังว่า รัฐบาลทำเรื่องอะไรจะไม่ถามที่ปรึกษา แต่ที่ปรึกษามีหน้าที่ให้ความเห็น ซึ่งรัฐบาลจะไม่ทำก็ได้ - นี่เมื่อถามถึงแนวคิดแบ่งโซน ซึ่งก็บอกว่าเขาไม่ได้รับรู้ไม่มีการปรึกษาก่อน**

มองในมุมกว้างก็รู้ว่ามันเป็นการลองผิดลองถูก ในฐานะเสียงข้างน้อยในทำเนียบ ก็คงทำอะไรไม่ได้ แต่ก็อดท้วงไม่ได้ว่านี่คือการถลำเข้าไปในกับดัก

"อย่างที่บอกว่าวิธีคิดมันคงมีหลายวิธี ตอนเราเข้าไปติดกับดักของสงครามพรรคคอมมิวนิสต์ก็อย่างนี้"

"ผมจะเล่าสถานการณ์ตอนที่พรรคคอมมิวนิสต์ขยายตัว เกิดวันเสียดังนั้น 7 ส.ค. 2508 ผู้ใหญ่หลายคนเล่าให้ผมฟังว่า เดือนธ.ค.จอมพลประภาสพูดว่าถ้าเราทุ่มกำลังทหารเต็มที่ เราจะสามารถปราบคอมมิวนิสต์ได้สำเร็จภายใน 6 เดือน"

ตรงนี้เราหัวเราะ เพราะใครบางคนเคยประกาศว่าจะปราบโจรใต้ให้ได้ใน 3 เดือน

"ปัญหาใหญ่ของสังคมไทยก็คือความทรงจำเชิงสถาบันของหน่วยงานต่างๆ ความทรงจำตัวสังคมไทยเอง ไม่ค่อยถูกส่งผ่าน เพราะฉะนั้นความรู้ของคนที่ต้องขึ้นมาสู่การมีอำนาจมันหายไปเฉยๆ แล้วไม่ไปข้างหน้า ถ้าจะบอกว่าที่ทุกคนพูดว่า 66/23 ผมก็ยังมีคำถามว่าต้องวิเคราะห์ว่า 66/23 เกิดในสถานการณ์อะไร ถูกใช้ในเงื่อนไขอะไร แล้ววันนี้ 66 ไม่ใช่คำตอบทั้งหมด คำตอบอยู่ที่ว่าวันนี้เงื่อนไขคืออะไรแน่นอนต้องการเมืองนำการทหาร แต่ถ้าต้องตีโจทย์นี้ออกมาเป็นการปฏิบัติงานแต่ละส่วน ผมว่ายังต้องคิดกันอีกเยอะ ถ้าย้อนกลับไปจะเห็นชัดว่ายุคนี้เมื่อ 66 ออกมาสถานการณ์บีบเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ มีการรื้อน้ำพรวนดินหน่ออ่อนทางความคิดใหม่ ทุกหลักสูตรทุกการประชุม จนกระทั่งเกิดเป็นวลีติดอยู่ในระบบความทรงจำต้องการเมืองนำการทหารเท่านั้น ทั้งๆ ที่วลีนี้ใช้ตั้งแต่ปี 2512 คำถามคือแล้วทำไมปี 2512 ทำไม่ได้ เพราะเงื่อนไขไม่เอื้อไงครับ"

มันต้องจับผู้มีอำนาจมาวิพากษ์ แต่ทำอะไรยาก

"การเปลี่ยนแปลงความคิดคนไม่ง่าย เพราะแต่ละคนก็ถูกหล่อหลอมมา"

แล้วจะเปลี่ยนตรงไหนทัน อีก 3 เดือน 6 เดือนมันอาจจะรุนแรงกว่านี้

"ประสบการณ์ของรัฐถ้าเราดูทั่วโลก มันเป็นทางแพร่งตลอด ถ้ายิ่งรุนแรงขึ้นก็ยิ่งเป็นทางแพร่ง จะยิ่งปราบมากขึ้นหรือจะยิ่งปรับมาเข้าหามวลชนมากขึ้น? มันไม่มีคำตอบ แต่จุดสุดท้ายของการปรับอยู่ที่ว่าเมื่อรัฐเริ่มรู้สึกว่ายโยบายนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผมว่าจุดนั้นแหละ ทำอย่างไรจะเริ่มมีทัศนนะว่าการใช้นโยบายนี้กำลังนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าความคิดยังไม่ถึงจุดนั้น การปรับความคิดไม่เกิด มันเหมือนเราทำอะไรสักอย่างหนึ่งแล้วดันทิ้งทำไปเรื่อยๆ ประเด็นคือต้องสร้างให้ถึงจุดว่ามันเดินต่อไปไม่ได้แล้ว การเดินต่อคือความเปลี่ยนแปลง"

แต่เขาไม่ค่อยฟังใคร

**"ฟังไม่ฟังมันอยู่ที่ชุดทางความคิดอีกเหมือนกัน ถ้าชุดทางความคิดถูกบีบให้
ปรับเปลี่ยนในทัศนะที่เชื่อว่าการเดินต่อคือการแพ้ ผมว่าต้องปรับ ในชีวิตคนผมไม่
เชื่อว่าใครไม่ยอมปรับ ยิ่งคนที่มาจากภาคธุรกิจ เซนส์เรื่องนี้เร็วกว่าคนอื่น"**

แล้วการตั้งกองพลใหม่ เขาให้ความเห็นอย่างไร

**"ผมให้ความเห็นลำบาก" พุดในฐานะที่ปรึกษานายกฯ "แต่วลีทองอย่างที่ผมยก
เพียงอย่างเดียวคือคำตอบไม่ใช่อยู่ที่การเอาคำสั่งทหารใส่เข้าไปในป่า"**

ศุภชาติย้าว่า เมื่อสถานการณ์รุนแรงขึ้น ก็จะมีเกิดทาง 2 แพร่ง คือจะปราบมากขึ้น
หรือปรับทิศทางมาสู่การใช้การเมืองมากขึ้น เหมือนสถานการณ์ในอดีต

"ปี 2519 คือการกวาดล้าง ล้อมปราบไซ้ใหม่ หลังจากนั้นก็มาทำรัฐประหาร
ตัดสินใจยุตินโยบายเดิม แล้วเข้าไปปรับนโยบาย เป็นการรัฐประหารที่ต้องพูดว่า
รัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างประชาธิปไตยครั้งใหม่ หลัง 6
ตุลา ซึ่งไม่ใช่พล.อ.เกรียงศักดิ์คนเดียว มีทหารอีกปีกหนึ่งรู้ว่าพวกเขากำลังเดินชน
กำแพงแล้ว เพราะถ้าเดินต่อพรรคคอมมิวนิสต์ชนะแน่ๆ"

โอ้ อย่าให้มันเป็นอย่างนั้นเลยดีกว่า ถ้ากว่าจะปรับตัวกันได้แล้วต้องรุนแรงถึงขีดสุด
เสียก่อน

น่าคิดว่าทำไมผ่านบทเรียนอย่างนี้มาแล้ว ฝ่ายที่คิดใช้ความรุนแรงจึงมีอยู่มาก

"ฝ่ายที่คิดอย่างนี้อาจจะมีความเชื่อว่าวิธีของเขาสัมฤทธิ์ผลได้มากกว่า เพราะทำอย่าง
เราก็ต้องยอมรับว่าช้า ลงไปทำงานความคิด ไปอยู่กับชาวบ้าน ขณะเดียวกันความ
รุนแรงยังไม่ยุติ คนในปีนั้นก็อาจจะมองว่ากลุ่มการเมืองนำการทหารที่เราคิดนั้นมัน
หน่อมแน้มมาก แต่ปัญหานี้ไม่ใช่ปัญหาระยะสั้น สงครามการก่อความไม่สงบไม่
เคยมีที่ไหนที่รบชนะด้วยระยะเวลาสั้นๆ"

"วันนี้มันต้องปรับระบบคิด เหมือนนายกฯ ใช้คำหนึ่งที่นักวิชาการใช้มาก คือ ปรับ
กระบวนทัศน์ สำหรับนิยามผมกระบวนทัศน์คือชุดทางความคิด มันเหมือนกับ
เปลี่ยนชิปคอมพิวเตอร์ แต่วันนี้มนุษย์ที่ทำงานอยู่ไม่ใช่คอมพิวเตอร์ ผมไม่ใช่ทวดา
ที่วันนี้จะไปใส่ชิปเข้าไปแล้วทุกคนเปลี่ยน การปรับทางความคิดวิธีที่มองเห็นคือ
หนึ่ง เขียนเพื่อขยายผลทางความคิดใหม่ๆ ผมทำได้แค่เขียนบทความเสนอ สอง ถ้า
ต้องทำมากกว่านั้นซึ่งผมไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ ต้องจัดสัมมนากัน เวิร์คช็อปความคิด สิ่งที่
ตอนนี้ผมสนใจมากกว่าคือมองปัญหาระยะยาว **ผมอยากเห็นการกำเนิดของโรงเรียน**

การเมืองการทหารในกองทัพไทย เป็นโรงเรียนการเมืองการทหารสำหรับ
ผู้ปฏิบัติงานรัฐไทยเพื่อหวังว่าวันหนึ่งถ้าทิศทางของการปรับใหญ่มันเปลี่ยน ถ้าเรา
ไม่เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของคนรองรับ ถึงวันนั้นเราก็ไม่มีใครทันเหมือนกัน"

รัฐบาลทิ้ง

เมื่อปัญหาภาคใต้เป็นขนมรวมมิตร ก็อยู่ที่การวิเคราะห์ 'มีข้อมูลถึงจะสร้างความรู้
ได้ มีความรู้ถึงจะสร้างความเข้าใจได้'

"ผมคิดว่าเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลแม่นยำ มันไม่มีทางตอบ โจทย์ได้ อย่างบอกว่า
หมู่บ้านละ 5 คน มันง่ายมากทางสถิติ ถ้ามกลับไปใหม่ ทำยังไงจะแยกแยะ
ผู้ปฏิบัติงาน แนวร่วม มวลชน ทำยังไงแยก 4 ส่วนนี้ให้เห็นภาพจากข้อมูล ถ้าข้อมูล
แยกไม่ได้ ก็ไม่มีประโยชน์ ข้อมูลจะเหลือแต่เชิงเดียว สุดท้ายมองเป็นซ้ำศึกหมด แต่
ถ้าเราละเอียดขึ้น แยก ผู้ปฏิบัติงาน แนวร่วม มวลชน แยกได้ มวลชนต้องดึง แนว
ร่วมต้องทำความเข้าใจ ผู้ปฏิบัติงานต้องต่อสู้ทางความคิดและทางการเมืองการทหาร
แกนอาจจะต้องทำหนักหน่อย ถ้าเราละเอียดอย่างนี้ ระดับการปฏิบัติของเราต่อคน
ส่วนต่างๆ ก็จะหลายระดับ เพราะเราสามารถแยกแยะได้ตั้งแต่ต้น ถ้าแยกไม่ได้
กลายเป็นแห่งเดียวกัน กลายเป็นซ้ำศึกทั้งหมด ซ้ำศึกเต็มไปหมดเลย แต่ลืมไปว่าใน
สงครามการก่อความไม่สงบมันมี 4 ส่วน ต้องทำความเข้าใจแต่ละส่วน และวางเข็ม
มุ่งที่อาจจะต้องต่างกัน"

"ข้อมูลอย่างเดียวไม่พอ ต้องการการวิเคราะห์ เพราะเวลาข้อมูลขึ้นมาจากสนามไม่มี
ใครบอกได้ว่าโกหกหรือไม่โกหก แล้วถ้าข้อมูลเลวร้ายกว่านั้น เกิดโกหกล่ะ มันจะ
ทำให้ทิศทางนโยบายรัฐบาลเข้าป่า ฉะนั้น ปัญหาตรงนี้น่าสนใจ การวิเคราะห์ข้อมูล
เป็นเรื่องใหญ่มาก ระบบงานข่าวกรองในประเทศมหาอำนาจ เจ้าหน้าที่ที่ถือว่าเป็น
หัวใจของงานฝ่ายข่าว ไม่ใช่การเก็บข้อมูล แต่คือการวิเคราะห์ข้อมูล เพราะถ้า
วิเคราะห์ไม่ได้ข้อมูลกลายเป็นส่วนเสี้ยว สุดท้ายก็มองเป็นซ้ำศึกทั้งหมด"

สายเหยี่ยวคิดว่าถ้าจับตัวแกนใต้จะจบ สุรชาติไม่คิดอย่างนั้น

"วันที่กองทัพสหรัฐจับซัดคัม ได้ก็มีนักคิดส่วนหนึ่งที่มองโลกในแง่ดีว่า กลุ่มที่ใช้
ความรุนแรงในอิรักจะยุติ ไม่จริงเลย เงื่อนไขของการใช้ความรุนแรงในโลกและใน

ภาคใต้ปัจจุบันเป็นเงื่อนไขที่ผมใช้คำว่าเงื่อนไขยุคหลังสงครามเย็น ถ้ามองตอลิบัน อัลกออิดะห์ ใช้เซลล์เล็กๆ เป็นผู้ปฏิบัติ ฉะนั้น มันเหมือนงูพันหัว คุณตัดหัวใดหัวหนึ่งออกไป เซลล์เล็กๆ ตรงนี้ไม่ถูกระทบ ใช้เซลล์เล็กๆ ทำ นี่คือสภาพที่อัลกออิดะห์ใช้ทั่วโลก ในสภาพอย่างนี้ต้องแยกคน คน 2 ส่วนหลังต้องเอากลับ แนวร่วมกับมวลชนต้องเอากลับ ถ้าคิดมุขุทธการ มหาหิน เพราะเซลล์เล็กๆ ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนแล้วเข้าไปจัดการ ปัญหาอาจจะไม่ได้อยู่ที่การได้ตัวแกนหรือไม่ **สำหรับผม ผมอยากได้แนวร่วมกับมวลชนคืน** ถามกันตรงๆ ว่า สมมติเราทำปักษ์ใต้ได้ทั้งหมดที่สุด 3 จังหวัดจะสงบทั้งหมดไหม ก็เชื่อว่าจะไม่ ปฏิบัติการแบบจุกจิกยังต้องมี แต่ถ้าเราได้แนวร่วมได้มวลชนมาปฏิบัติการใหญ่ๆ เกิดยาก ชาวบ้านเขาไม่เอาด้วย แต่ถ้าชาวบ้านไม่ยืนอยู่กับรัฐชะง่างอย่างอื่นก็จบ ชาวบ้านไม่ยืนกับรัฐแล้วเราจะได้ข่าวจากไหน ชาวบ้านไม่พูดนี้เราไม่มีทางรู้เลย แต่จะไปโทษชาวบ้านไม่ได้ เพราะเราให้ความคุ้มครองเขาไม่ได้"

สิ่งที่น่าเป็นห่วงคืออาการสวิงของสังคมไทย ที่กลับไปเป็นกระแสลัทธิชาติ ตรงนี้ว่า คิดว่าทำไมประเทศไทยวันนี้ก้าวข้ามยุคจอมพล ป. มาไกลแล้วจึงเกิดกระแสชาตินิยมได้

สุรชาติบอกว่า เขาขอใช้คำว่ารัฐไทยเป็นรัฐบันเทิง คือ Entertainment State ที่ไม่ใช่
โจสาระการเรียนรู้ การดำรงอยู่ของความคิดชาตินิยมจึงอยู่ได้ง่ายและพร้อมจะถูก
ปลุกขึ้นมาทุกขณะ แต่การถ่ายทอดความคิดประสบการณ์กลับมีน้อยมาก

"ทัศนคติชาตินิยมแบบเก่า มันไม่ได้หายไปไหนเลย หนังสือระจัน อดีดา ยังขายได้ แสดงว่าลึกๆ คนในสังคมไทยมีทัศนคติชาตินิยมแบบเก่าหลงเหลืออยู่มาก ไม่จำเป็นต้องมีการส่งผ่านเพราะมันดำรงอยู่ รอเวลาให้ใครมาจุดกระแสให้เกิด แต่การส่งผ่านประสบการณ์ที่เป็นอีกปีกหนึ่ง แนวคิดการเมืองนำการทหาร การเอาชนะทางการเมือง ปัญหาอย่างนี้ซับซ้อนกว่าเยอะ ซับซ้อนกว่าความเชื่อและค่านิยมแบบเก่ามาก สุดท้ายระบบความคิดที่เหลืออยู่มันไม่ได้ถูกสร้างในทางละเอียดอ่อน กลายเป็นเรื่องพวกนี้ดำรงอยู่ได้ก็ด้วยการถกในวงเล็กๆ เพราะในวงนอกไม่มีใครอยากฟัง ฉะนั้นกระแสลัทธิชาตินิยมดำรงอยู่ได้ง่าย และสามารถจุดได้ง่าย แต่ก็ขึ้นอยู่กับเรื่องเหมือนกัน ชาตินิยมเศรษฐกิจจุดมาหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ก็ไม่เกิด แต่ชาตินิยม

เรื่องพม่าจุดติด นั่นแสดงว่ามันเป็นประเด็นที่เป็นอารมณ์ร่วมอยู่ วันนี้เราก็คงต้อง
คิดถึงสังคมไทยในมุมที่เป็นจริง".

จากคนเดือนตุลาเป็นครูทหาร

สัมภาษณ์อาจารย์จุฬาฯ มาหลายคน แต่ครั้งนี้ไม่ได้คุยกันที่จุฬาฯ แต่กลับไปคุยกัน
ที่ตึก สมช.ในท่าเนียบฯ ซึ่งเป็นที่ทำงานของที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง
ผู้มีทีมงานเป็นนายทหารนักวิชาการชั้นนายพลแทบทั้งสิ้น เข้าตัวบอกว่าที่จริงงาน
ของเขาไม่ได้เกี่ยวอะไรกับ สมช. เพียงแต่มาอาศัยตึกอยู่เท่านั้น เพราะต้องทำงานอยู่
ในท่าเนียบฯ

คงมีไม่กี่คนที่รู้ว่า สุรชาติ บำรุงสุข ที่เข้าออกกองทัพสอนนายทหารใน
สถาบันการศึกษาชั้นสูงมาเกือบ 20 ปี ตั้งแต่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัย
เสนาธิการทหาร วิทยาลัยการทัพบก ทักษิณ ทักษิณ ทักษิณ ฯลฯ ที่แท้ก็เป็นหนึ่งในคน
เดือนตุลา เป็นรองนายกสโมสรมนีสิตจุฬาฯ ปี 2519 ในยุคนายก สจ.คือหัวหน้า
พรรคมหาชน เอนก เหล่าธรรมทัศน์ นั่นเอง

"ผมเป็นกรรมการศูนย์ฯ ด้วย รัฐมนตรีพรหมินทร์เป็นผู้แทนจากมหิดล รองจาตุรนต์
เป็นนายกฯ เชียงใหม่ รัฐมนตรีสุธรรมเป็นเลขาฯ ศูนย์นีสิต ทุกคนรุ่นเดียวกัน"

อย่างไรก็ดี การเป็นที่ปรึกษานายกฯ ก็ไม่ได้มาจากการแนะนำของเพื่อนพ้องน้องพี่
หากแต่ความเป็นนักยุทธศาสตร์ความมั่นคงที่กองทัพรู้จักมานานนั่นเอง จึงมีการ
ทาบทามเขาโดยตรงจากนายกรัฐมนตรี ในยุคที่ พล.อ.ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

เล่าว่าเขาเริ่มสอนในโรงเรียนทหารตั้งแต่กลับจากเมืองนอกช่วงปี 2528-2529

"ผมสอนในโรงเรียนทหารนานนะ ตั้งแต่ผมกลับจากเมืองนอก ผมจบปริญญาโท
กลับมาผมเริ่มชีวิตอีกแบบหนึ่งคือเริ่มสอนหนังสือในโรงเรียนทหาร คนบางส่วนรู้
คนบางส่วนไม่รู้"

ไม่เหมือนอาจารย์ที่เป็นพลเรือนคนอื่นๆ ด้วย เพราะคนอื่นจะสอนวิชาพลเรือน แต่
เขาไปสอนวิชาทหารโดยตรงทั้งที่ไม่ใช่ทหาร คือสอนเรื่องสงครามและยุทธศาสตร์

"ข้อดีคือเป็นโอกาสที่เราได้เรียนรู้จากเขา เขาก็เรียนรู้จากเรา"

คนเดือนตุลาไปสอนทหาร แล้วลูกศิษย์ส่วนใหญ่ไม่รู้หรือ

"อันนี้ตกลง ไม่มีใครรู้จักผมในกองทัพ เขารู้จักแต่คุณสุธรรม คนไม่ค่อยรู้ว่าผมคือหนึ่งในคนเดือนตุลา ภาพผมวันนี้บางคนเชื่อว่าผมจบโรงเรียนทหารแล้วย้ายมาสอนที่จุฬาฯ แม้กระทั่งเพื่อนน้องสาวผมที่จบอักษรฯ จุฬาฯ วันนั้นผมไปบรรยายที่โรงเรียนทหาร เขาถามว่าอาจารย์ลาออกมาจากโรงเรียนนายร้อย จปร.ปีไหน (หัวเราะ)"

นั่นน่าจะเป็นเพราะสุรชาติ ยึดบทบาทการเป็นนักวิชาการที่แน่นแฟ้น นอกจากเขียนเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงแล้ว เขาไม่เคยแสดงความเห็นทางการเมืองหรือเรียกร้องด้านอื่นเลย

เล่าว่าเขาไปเรียนปริญญาโทและเอกด้านรัฐศาสตร์ สาขา Political Science ที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งเป็นสาขาที่ไม่ค่อยมีใครเรียน

"รัฐศาสตร์ที่ผมเรียนมันเป็นสาขาที่ฝึกคนเข้ากระทรวงกลาโหมของอเมริกา ทุกคนเข้าใจว่าผมมาจากกลาโหมไทย เพราะส่วนใหญ่ที่เรียนเป็นทหาร จนกระทั่งวันที่จบ เขาถามว่ายูเป็นอะไร เป็นอาจารย์ ไม่ได้เป็น official เพราะคนที่เรียนกับผมมีทหารอเมริกัน ทหารอิสราเอล เจ้าหน้าที่ความมั่นคงจากเยอรมัน ผมเป็นกะเหรี่ยงคนเดียว แต่ก็ยังเป็นข้อดี เรียนในสิ่งที่เขาฝึกคนของเขา เราก็ได้เห็น ได้เรียนรู้จากเขา"

เรื่องตกลงคือ กองทัพไทยไม่เคยส่งคนไปเรียนด้านนี้เลย จะส่งคนไปเรียนด้านการทหารโดยตรงมากกว่า แต่ไม่เคยสนใจส่งนายทหารไปเรียนด้านยุทธศาสตร์
"เขาฝึกคนเพื่อป้อนกระทรวงกลาโหมของเขา เขาบอกว่าเขาฝึกเราเพื่อให้เป็นนักวิเคราะห์สงคราม มองหลายมิติ เช่น เรียนรู้เรื่องตัวเลข ว่าวันหนึ่งนักรบกระทรวงกลาโหมต้องไม่ถูกเจ้าหน้าที่ระดับล่างหลอกด้วยตัวเลข เป็นอะไรที่ผมรู้สึกว่ามีมุมมองย้อนกลับไปก็ดีนะ"

เรียนรู้เรื่องตัวเลขอย่างไร เขายกตัวอย่างให้ฟัง

"ผมเรียนวิชาสงครามอีกประเภทหนึ่ง ด้วยคอมพิวเตอร์ แบบฝึกหัดแรกคือหัดการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ คำนวณจากพื้นที่ ขนาดของแรงระเบิด ไม่มีอะไรนอกจากทุกอย่างอยู่บนหน้าคอมพิวเตอร์ แต่มันเป็นตัวเลขออกมา แบบฝึกหัดสุดท้ายเข้าทำการรบ ให้เงินมาก่อนหนึ่ง มีกองทัพข้าศึกมีกองทัพเรา ให้เราแปลงเงินที่เขาให้มาไปซื้ออาวุธ จัดซื้ออาวุธอะไรที่ counter ยับยั้งข้าศึกได้ห่างจากพรมแดนของเรามากที่สุด ใครที่

ทำได้มากกว่าคนนั้นชนะ แต่ไม่มีภาพ ไม่ใช่เป็นเกมนะ เป็นตัวเลขล้วนๆ เลย สิ่งที่เขาสอนเรา ให้คุ้นกับตัวเลข อย่ากลัวตัวเลข เพราะถ้านั่งในกระทรวงกลาโหมตัวเลขมันเยอะมาก อย่าถูกหลอกด้วยตัวเลข ผมว่าเอออันนี้ผมเห็น"

เขามองว่าบทบาทของตัวเองเป็นเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างสังคมพลเรือนกับกองทัพ "เพราะหลัง 6 ตุลา มันหนัก แล้วอีกทีหลังพฤษภาปี 2535 ผมคิดว่าถ้าเราอยากเห็นกองทัพเป็นประชาธิปไตย คงต้องมีคนที่เอาความรู้ใหม่ๆ เข้าไปสู่กองทัพ เหมือนอย่างที่เคยเกิดในตะวันตก ผมเป็นเพียงสะพานเชื่อมตัวเล็กๆ ตัวหนึ่ง ที่เชื่อมต่อเข้าไปในกองทัพ วันนี้ผมอาจจะทำเรื่องทหาร แต่ผมไม่ได้เป็นทหาร"

แล้วข้อเขียนของเขา ขัดแย้งกับทหารไหม เพราะแสดงความคิดเห็นตรงไปตรงมาบ่อยๆ เช่น บางครั้งก็คัดค้านการซื้ออาวุธ

"มีผล 2 อย่างคือคนที่ชอบก็ชอบ คนที่ไม่ชอบก็เกลียดเลย คนที่มีทัศนคติต่อบทความผมไม่มีการแทงกั๊ก **การบรรยายผมแต่ละครั้งได้ 2 อย่าง คือได้มิตรเพิ่มขึ้นกับได้ศัตรูเพิ่มขึ้น ไม่มีคนยืนตรงกลาง** แต่ก็ดีนะ มันเห็นชัด ถ้าเราคิดว่าวันนี้มันต้องปฏิรูปกองทัพซึ่งพูดกันมาตั้งแต่พฤษภาคม 2535 ตอนนี้อะไรยังไม่เห็นอะไรจริงๆ ถ้ามันต้องถึงขั้นปฏิรูปจริงๆ **ผมว่าการแทงกั๊กไม่ค่อยดี เราต้องเลือกว่าจะทำหรือไม่ทำ ถ้าจะทำมันมีวิธีการอย่างไร แน่แน่นอนมีผลกระทบ แต่ถ้าต้องทำก็ต้องเริ่มทำ"**

พวกที่เกลียดแสดงออกอย่างไร

"ก็มีปฏิกิริยา เขาจับไม่ได้ คำถามที่เขาถามในหลายเรื่องเวลาที่ผมไปสอนก็คือผมรู้เรื่องทหารหรือไม่ หรือบางคนเชื่อว่าสิ่งที่ผมพูดเป็นเพราะนายทหารส่วนหนึ่งในกองทัพเอาข้อมูลมาใส่ปากผม ก็มีคนที่สนิทกับผม นื่องๆ ในกองทัพบางส่วนก็รับเคราะห์ไป ดูผมมองว่าพวกนี้เอาข้อมูลมาถ่ายให้ผมหรือเปล่า แต่ถ้าสังเกตจะเห็นว่าผมไม่เคยเอาข้อมูลภายในเขียน เพราะนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ ยังทำให้คนที่อยู่ใกล้ชิดผมลำบาก ตัวเลขที่ผมใช้เวลาเขียนผมไม่เคยอ้างอิงตัวเลขไทย นอกจากตัวเลขที่เป็นงบประมาณ ตัวเลขต่างๆ ที่ใช้ผมใช้จากหนังสือของอังกฤษเป็นหลัก"

แต่แม้จะขัดแย้งก็ยังได้สอนตลอดมา

"กองทัพอากาศเป็นตัวอย่าง ผมพูดในหลายที่ว่าจำเลยในบทความผมมากที่สุดคือกองทัพอากาศ ผมเขียนจนเขาตั้งแต่เอฟ 16 เอฟ 18 แต่กองทัพอากาศก็เป็นกองทัพที่เชิญผมบรรยายมากที่สุด ผมคิดว่าเขาก็แฟร์กับผมนะ ส่วนที่เขาไม่เห็นด้วยในระดับ

ผู้ใหญ่ก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ก็ไม่มีใครไปดึงชื่อผมออกจากการบรรยาย ถึงเวลาสัมมนา ใหญ่ๆ ประจำปี ผมจะมีของที่ระลึกจากกองทัพอากาศเยอะที่สุด ผมก็ยังคิดว่าเออ กองทัพก็แฟร์กับผมพอสมควร สิ่งที่ผมเขียนผู้ใหญ่หลายคนอาจจะไม่เห็นด้วย ก็ยังยอมให้ผมเดินเข้าไปบรรยาย"

แล้วทหารที่เห็นด้วยกับเขามียะโฮม

"ผมเขียนหนังสือมานานพอสมควร วันนี้ความคิดที่เขียนก็กระจายพอสมควร บางส่วนอาจจะไม่เห็นด้วย แต่บางส่วนก็ยอมรับอยู่พอสมควร ว่าในประเด็นที่เรา นำเสนอขึ้นนั่นสำคัญ คือผมไม่เคยค่าแบบสาเดเสียเทเสีย ถ้าย้อนกลับไปอ่านงานผม ทั้งหมดผมพยายามที่จะเสนอข้อคิดที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดการปรับตัว ของกองทัพ เพราะว่าวันนี้กองทัพใหญ่มาก ถ้าย้อนกลับไปดูสังคมไทยทุกภาค ผมว่า หลายปีที่ผ่านมาภาคพลเรือนปรับตัวเยอะ ภาคธุรกิจ ภาคราชการตอนนี้ต้องปรับ แต่ จนถึงวันนี้ที่เรายังไม่เห็นคือการปรับตัวในส่วนกระทรวงกลาโหม"

แล้วกองทัพควรปรับตัวอย่างไร

"กระทรวงกลาโหมไทย ที่เราเห็นภาวะปัจจุบันคือกองทัพไทยทั้งหมดมันถือกำเนิด จากเงื่อนไขของสงครามเย็น สงครามคอมมิวนิสต์ที่เราสู้กันมาหลายปี หล่อหลอม วิธีคิดหล่อหลอมวิธีมองปัญหา สงครามคอมมิวนิสต์กำหนดโครงสร้างกำลังรบ เรา ต้องรบอย่างนี้เพราะเรามองอย่างนี้ แต่วันนี้ถามว่าคอมมิวนิสต์เรากลัวไหม เวลา สอนนิสิตผมถามว่าวันนี้ใครกลัวคอมมิวนิสต์บ้าง ไม่กลัวเลย ผมเคยพูดเล่นๆ ว่า วันนี้ถ้าเอาสวนดุสิต โพล เอแบค โพลล์ไปถาม ถ้าถามว่าท่านคิดว่าคอมมิวนิสต์เป็น ภัยคุกคามไหม ผมเชื่อว่าคำตอบคือว่าไม่เป็น"

"แต่กองทัพเคยอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่เป็นสงครามเย็น เป็นสภาวะที่ต้องสู้กับ คอมมิวนิสต์ วันนี้เมื่อไม่มีคอมมิวนิสต์เหลือ หรือพูดตรงๆ ว่ากองทัพไม่มีข้าศึก แบบเก่าเหลือให้สู้ กองทัพจะอยู่อย่างไร ใน 2 นัย คือหนึ่งบทบาท สองภารกิจ เมื่อ เงื่อนไขสถานการณ์ความมั่นคงของโลก ของภูมิภาค ของตัวเราเอง เปลี่ยนไป ถ้า มองออกไปข้างนอก ทั่วโลกเขาปรับมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ปรับบทบาทใหม่ ปรับ โครงสร้างใหม่ ปรับภารกิจ วันนี้ถ้าเราย้อนกลับไปดูสงครามเย็นยุค ปีที่กำแพง เฮอร์ลินทูปคือ 2532 พอ 2533 เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย จะเห็นความเปลี่ยนแปลง ทั่วโลกในวิถีทางการทหาร กระทรวงกลาโหมสหรัฐเป็นตัวอย่าง ฉะนั้นมองกลับมา

บ้านเราคงต้องถามเหมือนกันว่ากองทัพไทยซึ่งเคยถือเอาคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามหลัก แล้ววันหนึ่งไม่มีคอมมิวนิสต์เหลือละ ทหารจะมีบทบาทมีภารกิจอย่างไรต่อไป"

"สิ่งที่ต้องคิดคือถ้าเรามองจากมิตินั้น ความมั่นคงโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่สงครามเย็นยุติ จะมีผลทำให้เกิดการปฏิรูปบทบาทภารกิจและโครงสร้าง ในส่วนของระบบงานความมั่นคงในภาพรวม หรือส่วนของกองทัพในภาพย่อยลงไปอย่างไร ซึ่งผมรู้สึกว่สังคมไทยไม่สนใจเลย ผมเคยพูดว่านอกจากสังคมไทยไม่สนใจสื่อก็ไม่สนใจ ไม่เป็นประเด็นของสื่อเท่าๆ ที่ไม่เป็นประเด็นในสังคมไทย แต่มันสะท้อนมากกว่านั้น มันสะท้อนว่าคนในสังคมเราไม่รู้สึกว่เรื่องพวกนี้เป็นปัญหาเหมือนอย่างตะวันตก เพราะฉะนั้นมิติด้านความมั่นคงกลายเป็นมิติที่เหมือนกับถูกลืม ไม่มีใครดูแลให้ความสนใจเท่าที่ควร"

คนจะมองว่ปรับโครงสร้างคือลดกำลังพล

"กองทัพเองก็มีความเข้าใจผิดอยู่ค่อนข้างมาก การปรับโครงสร้างถูกทำเป็นสมการที่ ทำให้เกิดความกลัวว่ปรับโครงสร้างเท่ากับลดกำลังพล ปรับคนออก พูดอย่างนี้ปุ๊บก็จะไม่มีใครเอาเลย คนจะถอยหลังหมด แต่ผมว่าไม่ใช่ มันมากกว่านั้น การปรับคนออกอาจไม่ใช่คำตอบด้วย แต่ปัญหาซึ่งเราไม่เคยถกก็คือเราไม่เอาภาพรวมของระบบงานความมั่นคงของประเทศทั้งหมดมาแบกันบน โต๊ะ แล้วพูดคุยว่ระบบงานความมั่นคงทั้งระบบมันถืกำเนิดจากที่เรารู้กับสงครามเย็น แล้ววันหนึ่งภัยคุกคามเปลี่ยน เริ่มมีภัยใหม่ๆ เข้ามา วันนี้สิ่งที่เห็นชัดคือปัญหา 3 จังหวัด แล้วถามว่บทบาทของกองทัพบทบาทของระบบงานความมั่นคงข้างหน้าจะจัดกันยังไง ผมรู้สึกว่เราไม่มีคำตอบ ไม่ค่อยมีใครเปิดประเด็นเท่าไร"

"การปฏิรูปกองทัพอาจจะต้องคิด 2 ทางคู่ขนานกัน คือหนึ่ง คิดถึงโครงสร้างใหม่ในอนาคต สอง คิดถึงการปรับวัฒนธรรมทำงานเพื่อรองรับบทบาทและภารกิจใหม่ โครงสร้างใหม่ดำรงอยู่ไม่ได้ถ้าการปรับกระบวนการคิดไม่เกิด สุดท้ายถ้าเราปรับเพียงแค่อโครงสร้างมันจะเป็นเพียงเหล่าเก่าในชุดใหม่ ต้องทำคู่ขนานกัน งานอย่างนี้ไม่ง่ายเพราะสังคมไม่ค่อยสนใจเท่าไร"

"หลายอย่างผมคิดว่าอาจจะต้องการการสร้างหน่ออ่อนทางความคิดใหม่ในกองทัพ ไม่ต่างไปจากปัญหาภาคใต้ วันนี้กองทัพไทยไม่ได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมเดิมที่เราอยู่

ในสงครามคอมมิวนิสต์ วันนี้สภาวะแวดล้อมเป็นอีกแบบหนึ่ง หลังเหตุการณ์ 11 ก.ย. สภาวะแวดล้อมของโลกเปลี่ยนหมด ถามว่าวันนี้จะฝึกทหารอย่างไร สถานการณ์โลก สถานการณ์ภายในบ้าน เพียงแค่นี้ก็ติดกันได้มหาศาล หรืออีกกรอบหนึ่ง บทบาทและภารกิจของกองทัพในสถานการณ์หลังสงครามคอมมิวนิสต์คืออะไร นี่ก็เรื่องใหญ่ อะไรคือบทบาทและภารกิจของกองทัพในอนาคต เช่นเราบอกว่าเราอยากทำงานรักษาสันติภาพ การออกไปทำงานรักษาสันติภาพในต่างประเทศ ทหารจะต้องทำงานคู่ขนานกับเอ็นจีโอที่อยู่ในภาคสนาม ถ้าต้องการมิติอย่างนั้น ปัญหาที่ถอยกลับมาว่าแล้วเราจะฝึกคนอย่างไรเพื่อให้เกิดความรับรู้ในมิติใหม่ๆ"

นายกฯ คิดเรื่องนี้ใหม่

"นายกฯ คิดเรื่องนี้ เพราะออกเป็นกฎหมาย พ.ร.บ.ปฏิรูประบบราชการปี 2545 ว่าจะให้ระยะเวลา 2 ปี กระทรวงกลาโหมดำเนินการปฏิรูป ก็มีการทำมีอะไร แต่ส่งเข้าสภาก็ตกเพราะสภาหมดอายุพอดี จบ"

"ถ้าถามว่าโดยตัวนายกฯ สนใจใหม่ สนใจ เพราะเวลานายกฯ ออกไปบรรยายต่างๆ ถ้าเอาคำพูดมารวมจะเห็นสิ่งที่ผมเรียกร้องคืออยากเห็นการปฏิรูปกองทัพ อยากเห็นการปรับตัว แต่อย่างที่บอกว่าบางครั้งมันก็ไม่ง่ายเหมือนที่เราเขียนบนกระดาษ ผมยอมรับว่าในฐานะนักวิชาการเวลาที่เราเขียนเรื่องนี้ความง่ายคือผมเขียนทุกอย่างบนกระดาษแล้วเสนอคนอ่าน แต่ผมไม่ใช่คนมีอำนาจไปคุมว่าจะปรับหรือไม่ปรับ สุดท้ายอำนาจตรงนั้นอยู่ที่รัฐมนตรีเจ้ากระทรวง"